

Energeetika- ja keskkonnaministri määruse „Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded vedelkütusega varustamisel“ eelnõu

seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõu on koostatud 1. oktoobril 2026 jõustuva kriisilukorra ja riigikaitse seaduse (edaspidi KORKS) rakendamiseks.

Eelnõu kattub hädaolukorra seaduse (edaspidi HOS) alusel antud majandus- ja taristuministri määrusega „Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded vedelkütusega varustamisel¹“.

Võrreldes kehtiva määrusega tehakse eelnõus üksnes piiratud ulatuses täpsustusi ja ajakohastamisi, mis ei muuda määruse regulatsiooni põhisisu ega eesmärki. Määruse tekstis asendatakse viited HOSi sätetele viidetega KORKSi vastavatele sätetele.

Määruse eelnõu ei too kaasa halduskoormuse suurenemist, sest tegemist on kehtiva määruse regulatsiooni ületoomisega uude määrusesse.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna nõunik Anastassia Batulin (tel. 6256359, anastassia.batulin@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja õigusliku analüüsi teostas Kliimaministeeriumi õigussakonna nõunik Marko Lelov.

1.3. Märkused

Eelnõu on koostatud 1. oktoobril 2026 jõustuva KORKSi § 82 lõike 6 alusel.

Seni kehtivas õiguses reguleerib sama valdkonda hädaolukorra seaduse § 37 lõike 2 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri 28. juuni 2018. a määrus nr 35 „Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded vedelkütusega varustamisel“. Alates 1. oktoobrist 2026 reguleerib vastavat valdkonda KORKS ja antud määrus muutub kehtetuks (HMS § 93 lõige 1: määrus kehtib muu hulgas volitusnormi kehtetuks tunnistamiseni).

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse ülevõtmise ega vahetu rakendamisega. Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Võrreldes kehtiva määrusega tehakse eelnõus üksnes piiratud ulatuses täpsustusi ja ajakohastamisi, mis ei muuda määruse regulatsiooni põhisisu ega eesmärki. Määruse tekstis asendatakse viited HOSi sätetele viidetega KORKSi vastavatele sätetele. Eelnõu koosneb kaheteistkümnest paragrahvist.

§ 1. Reguleerimisala

¹ [Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded vedelkütusega varustamisel-Riigi Teataja](#)

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse KORKS § 81 lõike 3 punktis 21 nimetatud elutähtsa teenuse reguleerimisala. Määruse volitusnorm on KORKS § 82 lõige 6. HOS § 37 lõikes 2 sätestatud volitusnorm muutub HOS-i kehtetuks tunnistamisel kehtetuks.. Sellest tulenevalt asendatakse määruse eelnõus viide KORKSis sätestatule.

Lõikes 2 määratakse kindlaks määruse peamised reguleerimisesemed. Lisaks teenuse taseme ja valmisoleku nõuetele reguleeritakse teenuse katkestuse ennetamist, ulatusliku või raskete tagajärgedega katkestuse tingimusi, teenuse osutamist toetavate teenuste sisseostmist ning teavitamist.

§ 2. Mõisted

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse määruse kohaldamisel vajalikud mõisted. Lõigetes 1 ja 2 määratletakse autonoomse elektritoitega tankla ja autonoomse elektritoite valmidusega tankla. Autonoomse elektritoitega tankla peab olema võimeline elutähtsa teenuse katkestuse korral üle minema autonoomsele elektritoitele hiljemalt 30 minuti jooksul ning jätkama vedelkütuse müüki ööpäevaringselt. Autonoomse elektritoite valmidusega tankla puhul ei ole nõutud püsiva autonoomse elektritoitesüsteemi olemasolu. Tankla peab olema tehniliselt ette valmistatud elektrigeneraatori kasutuselevõtuks või ajutise autonoomse elektritoiteallika ühendamiseks. Teenuse taastamise tähtaeg tuleneb §-st 6.

Lõikes 3 määratletakse vedelkütuse määruse tähenduses. Mõistega hõlmatakse mootorsõidukites kasutatav vedel põlevaine.

Lõikes 4 kirjeldatakse elutähtsat teenust. Teenuse sisuks on vedelkütust tarbivatele isikutele Eestis vedelkütuse kättesaadavuse tagamine.

Lõikes 5 määratletakse elutähtsa teenuse osutajad. Nendeks on asjakohastele vedelkütuse seaduse nõuetele vastavad kütuse müüjad ja aktsiisilaopidajad.

§ 3. Elutähtsa teenuse taseme ja valmisoleku nõuded

Eelnõu § 3 eesmärk on tagada, et elutähtsa teenuse osutaja oleks võimeline jätkama vedelkütusega varustamist ka tavapärasest oluliselt erinevates tingimustes.

Lõike 1 kohaselt peab vedelkütuse müüja tagama vedelkütuse kättesaadavuse määruse § 4 lõikes 1 nimetatud tanklates ning tagama hanke-, tarne- ja müügisüsteemi toimimise. Seega ei käsitata tanklat eraldiseisva objektina, vaid osana vedelkütuse varustamise tervikprotsessist.

Lõike 2 kohaselt tuleb kriisiolukorras või muus sarnases olukorras tagada määruse § 4 lõigetes 1 ja 2 nimetatud tanklates vedelkütuse kättesaadavus eelisjärjekorras alarmsõidukitele, mille teenuse katkestamisega kaasneb vahetu oht inimestele.

Nõude eesmärk on tagada piiratud kütusekättesaadavuse korral esmajärjekorras nende sõidukite tankimisvõimalus, mille tegevus on otseselt seotud inimeste elu ja tervise kaitsmisega.

Lõikes 3 sätestatakse kohustus tagada teenuse toimimine teise elutähtsa teenuse katkestuse, kriisiolukorra või muu sarnase olukorra korral vastavalt elutähtsa teenuse osutaja kriisiplaanile.

Lõike 4 kohaselt tuleb riskianalüüsis ja kriisiplaanis käsitleda vähemalt loetletud ohte. Loetelu hõlmab nii looduslikke, tehnilisi, inimtekkelisi kui ka küberohte ning sõltuvust tarnijatest ja teistest elutähtsatest teenustest.

Nõue toetab KORKS §-de 18 ja 20 eesmärki, mille kohaselt peab püsiva kriisiülesandega isik, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja, analüüsima teenuse toimepidevust ohustavaid asjaolusid ning koostama kriisiplaani. KORKS § 18 kohaselt tuleb riskianalüüsis käsitleda nii üleriigilises riskianalüüsis esitatud kui ka muid teenuse toimepidevust ohustavaid ohte.

Punktis 8 viidatakse KORKS § 16 kohases üleriigilises riskianalüüsis analüüsitud ohtudele. KORKS § 16 kohaselt on üleriigilise riskianalüüsi eesmärk analüüsida kriisiolukorda põhjustada võivaid üleriigilisi ohte ning hinnata nende tõenäosust ja tagajärgi.

§ 4. Vedelkütuse varustamise teenuse katkestuse ennetuse nõuded

Eelnõu §-s 4 sätestatakse peamised tehnilised ja korralduslikud meetmed teenuse katkestuse ennetamiseks.

Lõike 1 kohaselt peab vedelkütuse müüja tagama vähemalt ühe autonoomse elektritoitega tankla vähemalt kolmes maakonnas, kusjuures üks tankla peab asuma Tallinnas või Harjumaal.

Nõude eesmärk on tagada geograafiliselt hajutatud tankimisvõimekus ning vähendada olukorda, kus ühe piirkonna elektrikatkestus põhjustab vedelkütuse kättesaadavuse täieliku katkemise.

Lõike 2 kohaselt peab vedelkütuse müüja lisaks tagama vähemalt kuue autonoomse elektritoite valmidusega tankla olemasolu vähemalt kolmes maakonnas.

Lõigete 1 ja 2 koosmõju eesmärk on kujundada mitmekihiline toimepidevuse lahendus: osa kriitilisest tankimisvõimekusest peab olema viivitamata autonoomsele elektritoitele üleviidav ning täiendav tanklavõimekus peab olema taastatav määruises sätestatud tähtaja jooksul.

Lõikes 3 sätestatakse tanklate asukohast teavitamise ja teabe avalikustamise kohustus. Kliimaministeeriumile tuleb anda teave hiljemalt 30 päeva jooksul pärast asukoha valikut. Tanklate aadressid tuleb avaldada ka vedelkütuse müüja veebilehel.

Avalikustamise eesmärk on tagada tarbijatele ja kriisi lahendamises osalevatele asutustele teave kriisiolukorras kasutatavate tanklate kohta.

Lõikes 4 sätestatakse kohustus esitada teave autonoomse elektritoite paigaldamise kohta elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema määratud asutusele. Nõue võimaldab korraldajal kontrollida meetme rakendamist ning planeerida järelevalvet.

Lõikes 5 sätestatakse võrguühenduseta kaardimaksete tegemise valmisolek olukorras, kus elektroonilise side võrgu või kaardimaksete töötlemisega seotud infosüsteemi häire tõttu ei ole tavapärane kaardimakse võimalik või on oluliselt häiritud.

Meetme eesmärk on vähendada olukorda, kus kütus on füüsiliselt tanklas olemas ja tankla on elektriliselt töövõimeline, kuid tarbijad ei saa maksesüsteemi häire tõttu kütust osta.

Lõikes 6 täpsustatakse, et lõikes 4 sätestatud võrguühendusega kaardimakse valmisoleku nõuet rakendatakse elektrikatkestuse korral üksnes juhul, kui tankla elektritoide on tagatud.

Lõikes 7, millega kehtestatakse aktsiisilaopidajatele kohustus tagada kütuse tarbimisse lähetamise võimekuse Eesti-siseseks tarbimiseks elektri- ja sidekatkestuse korral. Nõue kohaldub aktsiisilaopidajatele, kelle aktsiisilao mahutipargi maht on vähemalt 15 000 m³. Selliseid aktsiisilao pidajaid on Eestis 10 (kokku on aktsiisilao pidajaid 28). Sellisel juhul peab aktsiisilaopidaja tagama võimekuse andma kütust tarbimisse 24 tunni jooksul alates elektri- ja sidekatkestusest. Nõude kehtima hakkamise järgselt tuleb esimese 24 tunni jooksul tagada operatiivvõimekuse valmidus ning miinimumnõude täitmine, järgmisel kahel ööpäeval tuleb tagada ainult kütuse väljastusmaht. Nõutav kogus on määratud järgmiselt: vähemalt 300 m³ või vähemalt 0,1% ettevõtte terminalipargi kogumahust. Seejuures rakendub suurem neist kahest näitajast, tagades nii miinimumtaseme kui ka proportsionaalsuse suuremate terminalide puhul. Näiteks 125 000 m³ mahuga terminali korral moodustab 0,1% kogumahust 125 m³, mistõttu kohaldub miinimumnõue 300 m³. Samas kui 750 000 m³ suuruse mahutipargiga ettevõttele kohalduks 0,1% ehk 750 m³, sest 0,1% on suurem kui 300 m³. Selline lähenemine tagab ühelt poolt väiksemate terminalide puhul minimaalse operatiivvõimekuse olemasolu ning teiselt poolt väldib ebaproportsionaalselt madalaid nõudeid suurema mahuga terminalide puhul. Samuti annab kõnealune lahenduse võimaluse kasutada tarneraskuste korral võimalikult palju olemasolevaid terminale, et hajutada riske ühe või kahe suurema terminali võimalikust rikkest. Miinimumnõue 300 m³ ööpäevas tagab, et ka väiksema mahutavusega terminalid on võimelised teenindama piirkondlikku vajadust. Kehtestatavate miinimumnõuete tugineb arvutusloogikale, tagamaks kokku 4440 m³ väljastusvõimest ööpäevas, mis katab Eesti vajadusest (3500 m³) 127%, jättes vajaliku turvapuhvri kõige suurima tarbimisega kuu katmiseks (2025. aasta suurim ühe kuu tarbimine oli 3928,8 m³) ning muudeks ebatavalisteks olukordadeks. Määruse koostamise hetkel ei ole aktsiisilaopidajaid määratud ETO-deks kuna ETO-ks määramine toimub eraldi haldusakti alusel. Kõik asjakohased turuosalised on olnud käesoleva määruse koostamise protsessi kaasatud ja üheskoos on leitud kompromiss määrusega kehtestatud nõuete rakendamiseks. Kõige suuremate aktsiisilaopidajatega (10 tk) on nõude rakendatavust arutatud ning nad on kinnitanud, et nõue on realselt teostatav tingimusel, et see rakendub 6-kuulise üleminekuajaga. Sellega on arvestatud ka määruse kõnealuse punkti jõustamisel.

Eesti ööpäevase kütusevajaduse laialivedamiseks on vaja teha ca 148 laadimistsükli 30 m³ mahutavusega kütuseautoga. Eestis on registreeritud Transpordiameti andmeil 107 kütusesõidukit (keretüüp: PAAK; N2 ja N3 kategooria sõiduk), millest 10 on ajutiselt registrist kustutatud. Iga auto peab kriisiolukorras tegema ühe tiiru (1,5 tiiru) ööpäevas, et vajadus katta. See on tavatingimustes logistiliselt väga madal koormus (tavatingimustes tehakse 2–4 tiiru), mis jätab varu võimalikele tõrgetele teedevõrgus või pikematele tankimisjärjekordadele. Nõude eesmärk on vältida olukorda, kus vedelkütuse füüsiline varu on Eestis olemas, kuid elektri- või sidekatkestuse tõttu ei ole võimalik kütust terminalist tarbimisse lähetada.

§ 5. Nõuded autonoomse elektritoitega varustatud tanklale

Eelnõu §-s 5 kehtestatakse autonoomse elektritoitega tankla kütusevaru nõuded.

Lõike 1 kohaselt peab autonoomse elektritoitega tankla mahutite summaarne mahutavus olema nii mootoribensiinide kui ka diislikütuste puhul vähemalt 30 000 liitrit.

Lõike 2 kohaselt on väljaspool Harju, Ida-Viru, Tartu ja Pärnu maakonda asuvatele tanklatele ette nähtud madalam, 20 000-liitrine minimaalne mahutavus mõlema kütuseliigi puhul.

Erineva piirkondliku mahu nõude eesmärk on arvestada tanklate paiknemise, tarbimismahu ja olemasoleva taristu erinevustega ning võimaldada toimepidevuse tagamist ka väiksema tarbimismahuga piirkondades.

Lõigetes 3 ja 4 sätestatakse minimaalse kütusejäägi nõuded. Autonoomse elektritoitega tanklas peab olema tagatud vähemalt 15 000 liitrit mootoribensiini ja 15 000 liitrit diislikütust. § 5 lõikes 2 nimetatud tanklates on vastav miinimum 10 000 liitrit.

Lõikes 5 sätestatakse erandid minimaalse kütusejäägi nõudest. Erandid arvestavad kütuste hooajalist koostise muutmist ja seadusest tulenevaid kütuse koostise muudatusi. Samuti ei kohaldata minimaalset kütusejäägi nõuet autonoomse elektritoite valmidusega tanklatele, sest nende puhul ei ole tegemist sama taseme püsiva autonoomse tankimisvõimekusega.

§ 6. Elutähtsa teenuse katkestuse lubatud aeg

Eelnõu §-ga 6 määratakse kindlaks elutähtsa teenuse katkestuse lubatud aeg.

Aktsiisilaopidaja puhul on lubatud katkestuse aeg kuni 24 tundi.

§ 4 lõikes 1 nimetatud autonoomse elektritoitega tanklate puhul on lubatud katkestuse aeg kuni 30 minutit. See vastab § 2 lõikes 1 sätestatud autonoomsele elektritoitele ülemineku tähtajale.

§ 4 lõikes 2 nimetatud autonoomse elektritoite valmidusega tanklate puhul on lubatud katkestuse aeg kuni 24 tundi.

Erinevad tähtajad lähtuvad nende meetmete erinevast toimepidevuse tasemest. Autonoomse elektritoitega tankla peab võimaldama teenuse jätkumist väga lühikese aja jooksul, samal ajal kui autonoomse elektritoite valmidusega tankla puhul on lubatud pikem taastamise aeg.

§ 7. Elutähtsa teenuse taastamise korraldus

Eelnõu § 7 sätestab teenuse taastamise prioriteedid.

Teenuse taastamisel lähtutakse esmajärjekorras elutähtsa teenuse osutaja kriisiplaanis sätestatud prioriteetidest. Täiendavalt tuleb võimaluse korral arvestada kahe prioriteediga.

Esimesena tuleb taastada teenus tarbijatele, kelle teenuse katkestusega kaasneb vahetu oht inimestele. Teisena tuleb taastada teenus tarbijatele, kes tagavad elutähtsate teenuste toimimist või riigikaitset.

Prioriteedid on vajalikud olukorras, kus teenuse täielikku taastamist ei ole võimalik saavutada üheaegselt kogu teenuse piirkonnas.

§ 8. Elutähtsa teenuse osutamist toetavate teenuste ostmise nõuded

Eelnõu § 8 sätestab, et elutähtsa teenuse osutaja peab teenuse toimimiseks vajalike toetavate teenuste sisse ostmisel arvestama lepingupartneri võimega jätkata teenuse osutamist

kriisiolukorras ja teise elutähtsa teenuse katkestuse korral. Nõude eesmärk on arvestada toetava teenuse toimepidevusega lepingupartneri valikul ja lepingu täitmise korraldamisel.

KORKS § 82 lõike 9 punkti 3 kohaselt võib elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuetes ette näha nõuded kriisiülesande täitmist toetavate teenuste sisseostmisele.

§ 9. Elutähtsa teenuse katkestusest põhjustatud kriisiolukord

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse tingimused, mille esinemisel käsitatakse vedelkütusega varustamise katkestust ulatusliku või raskete tagajärgedega katkestusena, mille lahendamisel võib olla vajalik elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja juhtimine ja koordineerimine.

Esimesena käsitletakse olukorda, kus vedelkütuse müüja ei suuda tagada kriitilistes tanklates nõutud teenuse taset või taastada autonoomse elektritoite valmidust määratud tähtaja jooksul ning selle tagajärjel on ohustatud prioriteetsete tarbijate kütusega varustamine.

Teisena käsitletakse olukorda, kus suurema mahutipargiga aktsiisilaopidaja ei suuda tagada § 4 lõikes 7 ja § 6 punktis 1 sätestatud võimekust ning selle tulemusena on häiritud kütuse tarbimisse lähetamine Eestis.

Kolmandana käsitletakse tarneahela katkemist, mille lahendamiseks tuleb kasutusele võtta riigi vedelkütusevaru või rakendada muid kütuse tarbimist vähendavaid meetmeid.

Tingimuste eesmärk on siduda määruses sätestatud tehnilised ja korralduslikud toimepidevuse nõuded nende olukordadega, millel võib olla ulatuslik mõju vedelkütuse kättesaadavusele ja seeläbi teiste elutähtsate teenuste toimimisele.

KORKS § 82 kohaselt on elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja ülesanne juhtida elutähtsa teenuse ulatusliku katkestuse või selle ohu lahendamist.

§ 10. Kriisiolukorrast või selle ohust teavitamise korraldus

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse vedelkütuse müüja ja aktsiisilaopidaja kohustus teavitada elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajat teenuse häirest, katkestusest või selle ohust.

Teavitamine peab toimuma viivitamata ning kriisiplaanis sätestatud korras tuleb tagada teabe edastamine ka teistele kriisi lahendamiseks seotud asutustele ja isikutele.

Lõikes 2 sätestatakse teavituse minimaalne sisu. Teave peab võimaldama hinnata sündmuse kestust, põhjust, mõju, rakendatud meetmeid ning võimalikku mõju teenuse tarbijatele, teistele elutähtsatele teenustele ja vajaduse korral keskkonnale.

KORKS § 83 lõike 11 punkti 2 kohaselt peab elutähtsa teenuse osutaja teavitama elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajat või tema määratud asutust viivitamata, kuid hiljemalt 24 tunni jooksul, seaduses nimetatud sündmusest. Määrusega kehtestatav viivitamatu teavitamise kohustus võimaldab tagada operatiivse kriisijuhtimise jaoks vajaliku info kiire edastamise.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ning millega tunnistati kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ. Direktiivi eesmärk on suurendada elutähtsate teenuste osutajate toimepidevust ja tagada elutähtsate teenuste järjepidev osutamine kriiside korral. Direktiivi ülevõtmiseks vajalikud muudatused hädaolukorra seaduses jõustusid 18. oktoobril 2024. Alates 1. oktoobrist 2026 reguleerib vastavat valdkonda kriisiolukorra ja riigikaitse seadus (KORKS), kuhu direktiivi ülevõtmiseks kehtestatud regulatsioon on üle võetud sisuliste muudatusteta. Eelnõu ei võta direktiivi uuesti üle, kuid rakendab riigisisest regulatsiooni.

4. Määruse mõjud

Määruse jõustumisega ei kaasne täiendavaid mõjusid elutähtsa teenuse osutajale ega vedelkütuse tarbijatele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulusid ega tulusid, sest eelnõus ei ole täiendavaid kohustusi võrreldes HOSi alusel kehtestatud eelnõu kooskõlastamise ajal kehtiva määrusega.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. oktoobril 2026. Määruse jõustumine on seotud kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse jõustumisega. Määruse rakendamiseks ei ole vaja ette näha üleminekuaega. Määrusest tulenevate kohustuste jõustumise tähtajad (1. november 2026 ja 1. aprill 2027) sätestati turuosaliste ettepanekute alusel ja kooskõlastati nendega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Riigikantseleile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Konkurentsiametile.